

การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย

1. ที่มาและความสำคัญ

ในปี 2565 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross domestic product: GDP) ของไทย มีมูลค่า 495.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีมูลค่าสูงที่สุดเป็นอันดับ 2 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน รองจากอินโดนีเซีย (มูลค่า 1,319 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ขณะที่มียอดอันดับที่ดีกว่าประเทศเศรษฐกิจสำคัญอื่นในภูมิภาค¹ ได้แก่ สิงคโปร์ (มูลค่า 466.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ) เวียดนาม (มูลค่า 408.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ) มาเลเซีย (มูลค่า 406.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ) และฟิลิปปินส์ (มูลค่า 404.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ) (ตารางที่ 1 และภาพที่ 1) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเติบโตของ GDP พบว่า ปี 2565 GDP ของไทย ขยายตัวร้อยละ 2.6 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (Compound Annual Growth Rate: CAGR) ร้อยละ 1.8 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2556 – 2565) ขณะที่ GDP ของอินโดนีเซีย ขยายตัวร้อยละ 5.3 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 4.2 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของสิงคโปร์ ขยายตัวร้อยละ 3.6 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 4.7 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของเวียดนาม ขยายตัวร้อยละ 8.0 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 7.5 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของมาเลเซีย ขยายตัวร้อยละ 8.7 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 2.6 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และ GDP ของฟิลิปปินส์ ขยายตัวร้อยละ 7.6 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 4.0 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ดังภาพที่ 2)

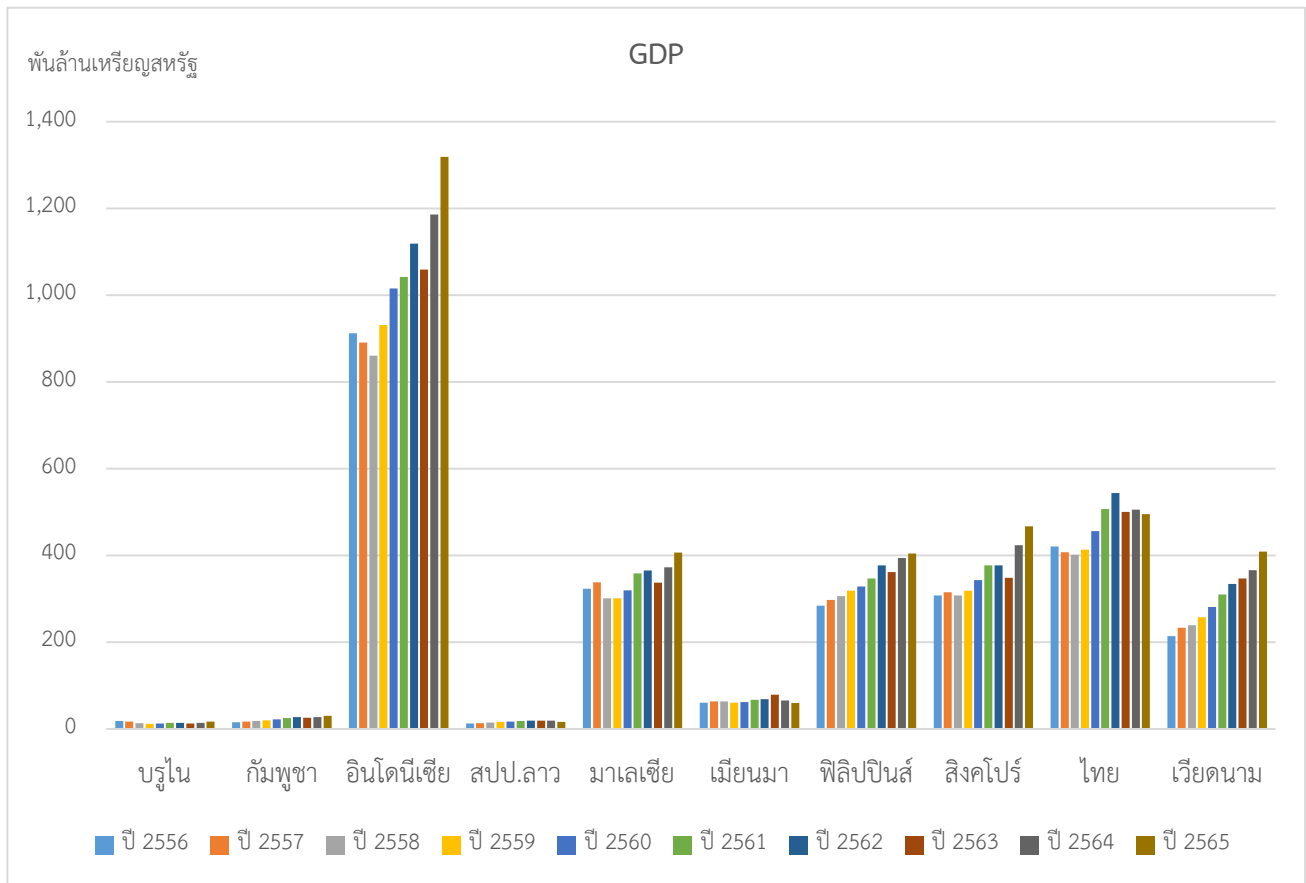
ตารางที่ 1 GDP ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนและประเทศอื่น ๆ

ประเทศ	มูลค่า (พันล้านเหรียญสหรัฐ)					การเติบโต (%)	การเติบโตเฉลี่ย 10 ปี (% CAGR)
	ปี 2555	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565		
บรูไน	18.1	13.5	12.0	14.0	16.7	-1.6	-0.9
กัมพูชา	15.2	27.1	25.9	27.0	30.0	5.2	7.8
อินโดนีเซีย	912.5	1,119.1	1,059.1	1,186.5	1,319.1	5.3	4.2
สปป.ลาว	12.0	18.7	19.0	18.8	15.7	2.7	3.1
มาเลเซีย	323.3	365.2	337.3	373.0	406.3	8.7	2.6
เมียนมา	60.6	68.7	78.9	65.1	59.4	3.0	-0.2
ฟิลิปปินส์	283.9	376.8	361.8	394.1	404.3	7.6	4.0
สิงคโปร์	307.6	376.8	348.4	423.8	466.8	3.6	4.7
ไทย	420.3	544.0	500.5	505.6	495.3	2.6	1.8
เวียดนาม	213.7	334.4	346.6	366.1	408.8	8.0	7.5
สหรัฐฯ ¹	16,843.2	21,381.0	21,060.5	23,315.1	25,462.7	2.1	4.7
จีน	9,570.5	14,280.0	14,687.7	17,820.5	17,963.2	3.0	7.2
ญี่ปุ่น	5,212.3	5,118.0	5,048.8	5,005.5	4,231.1	1.0	-2.3
เกาหลีใต้	1,370.8	1,651.4	1,644.3	1,811.0	1,665.2	2.6	2.2
อินเดีย	1,856.7	2,835.6	2,671.6	3,150.3	3,385.1	7.0	6.9
เม็กซิโก	1,274.4	1,269.0	1,090.5	1,272.8	1,414.2	3.1	1.2
บราซิล	2,472.8	1,873.3	1,476.1	1,649.6	1,920.1	2.9	-2.8

ที่มา: World Bank

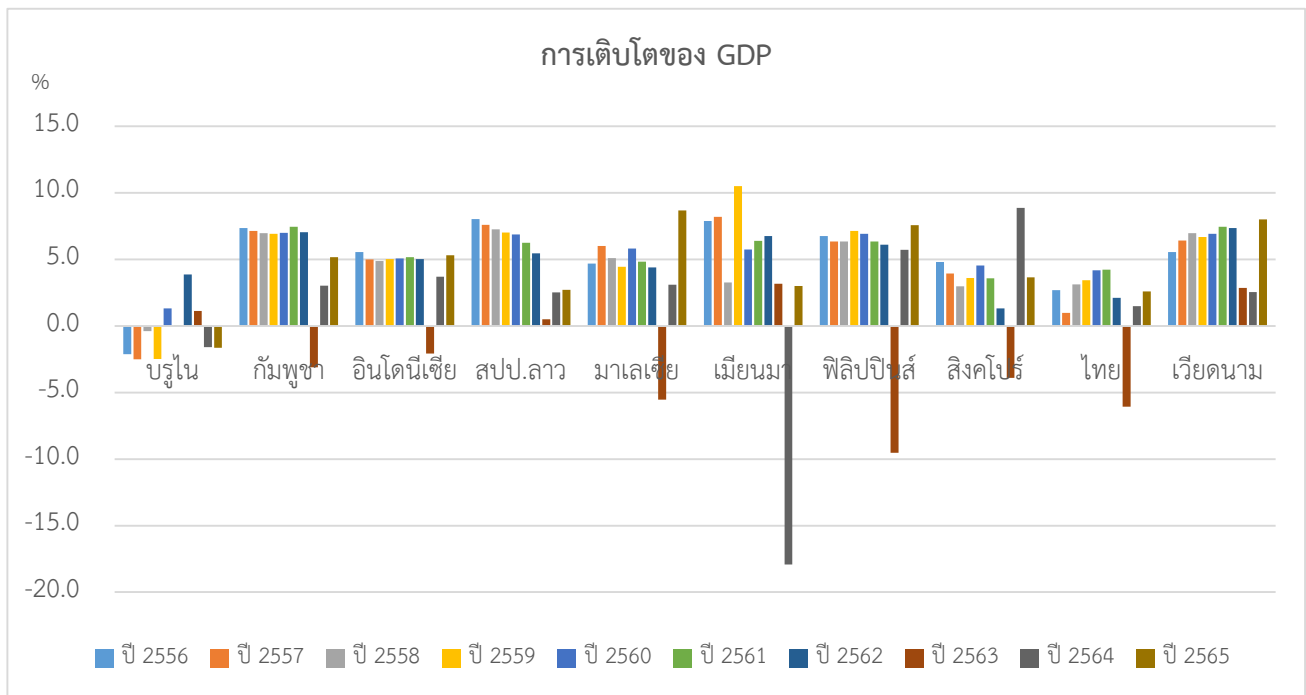
¹ ประเทศเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาคอาเซียน - ประเทศที่มีขนาดของ GDP ตั้งแต่ 100.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขึ้นไป

ภาพที่ 1 GDP ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในช่วงปี 2556 - 2565

ที่มา: World Bank

ภาพที่ 2 การเติบโตของ GDP ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในช่วงปี 2556 - 2565

ที่มา: World Bank

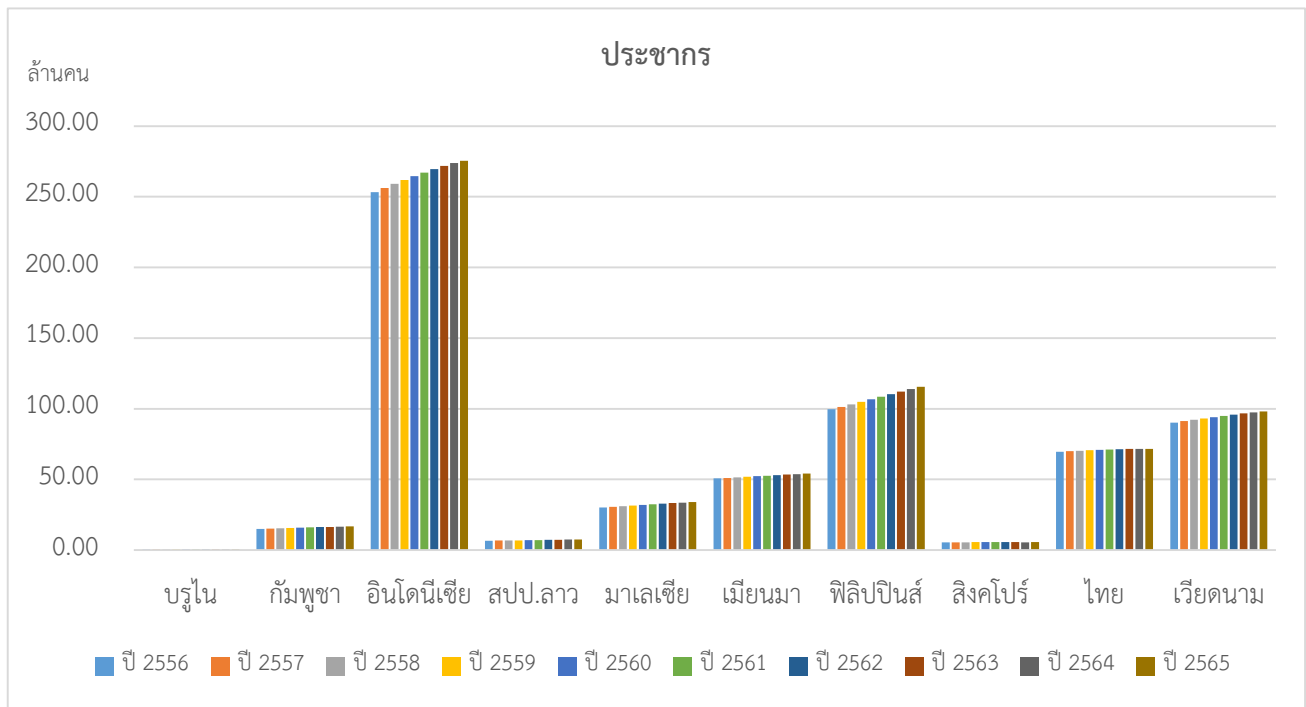
ในปี 2565 ไทยมีประชากรจำนวน 71.1 ล้านคน โดยมีจำนวนประชากรสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน รองจากอินโดนีเซีย (จำนวน 275.5 ล้านคน) ฟิลิปปินส์ (จำนวน 115.6 ล้านคน) และเวียดนาม (จำนวน 98.2 ล้านคน) ขณะที่มียอดที่ต่ำกว่าประเทศเศรษฐกิจสำคัญอื่นในภูมิภาค ได้แก่ มาเลเซีย (จำนวน 33.9 ล้านคน) และสิงคโปร์ (จำนวน 5.6 ล้านคน) (ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 3) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเติบโตของประชากร พบว่า ปี 2565 ประชากรของไทย ขยายตัวร้อยละ 0.1 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 0.3 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2556 – 2565) ขณะที่ GDP ของอินโดนีเซีย ขยายตัวร้อยละ 0.6 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 0.9 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของสิงคโปร์ ขยายตัวร้อยละ 3.3 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 0.5 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของเวียดนาม ขยายตัวร้อยละ 0.7 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 0.9 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของมาเลเซีย ขยายตัวร้อยละ 1.1 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 1.3 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และ GDP ของฟิลิปปินส์ ขยายตัวร้อยละ 1.5 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 1.7 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ดังภาพที่ 4)

ตารางที่ 2 ประชากรของประเทศในภูมิภาคอาเซียนและประเทศอื่น ๆ

ประเทศ	ประชากร (ล้านคน)					การเติบโต (%)	การเติบโตเฉลี่ย 10 ปี (% CAGR)
	ปี 2555	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2565	ปี 56-65
บรูไน	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.8	1.0
กัมพูชา	15.0	16.2	16.4	16.6	16.8	1.1	1.2
อินโดนีเซีย	253.3	269.6	271.9	273.8	275.5	0.6	0.9
สปป.ลาว	6.6	7.2	7.3	7.4	7.5	1.4	1.5
มาเลเซีย	30.1	32.8	33.2	33.6	33.9	1.1	1.3
เมียนมา	50.6	53.0	53.4	53.8	54.2	0.7	0.8
ฟิลิปปินส์	99.7	110.4	112.2	113.9	115.6	1.5	1.7
สิงคโปร์	5.4	5.7	5.7	5.5	5.6	3.3	0.5
ไทย	69.6	71.3	71.5	71.6	71.7	0.1	0.3
เวียดนาม	90.3	95.8	96.6	97.5	98.2	0.7	0.9
สหรัฐฯ	316.1	328.3	331.5	332.0	333.3	0.4	0.6
จีน	1,363.2	1,407.7	1,411.1	1,412.4	1,412.2	0.0	0.4
ญี่ปุ่น	127.4	126.6	126.3	125.7	125.1	-0.4	-0.2
เกาหลีใต้	50.4	51.8	51.8	51.7	51.6	-0.2	0.3
อินเดีย	1,291.1	1,383.1	1,396.4	1,407.6	1,417.2	0.7	1.0
เม็กซิโก	117.3	125.1	126.0	126.7	127.5	0.6	0.9
บราซิล	201.7	211.8	213.2	214.3	215.3	0.5	0.7

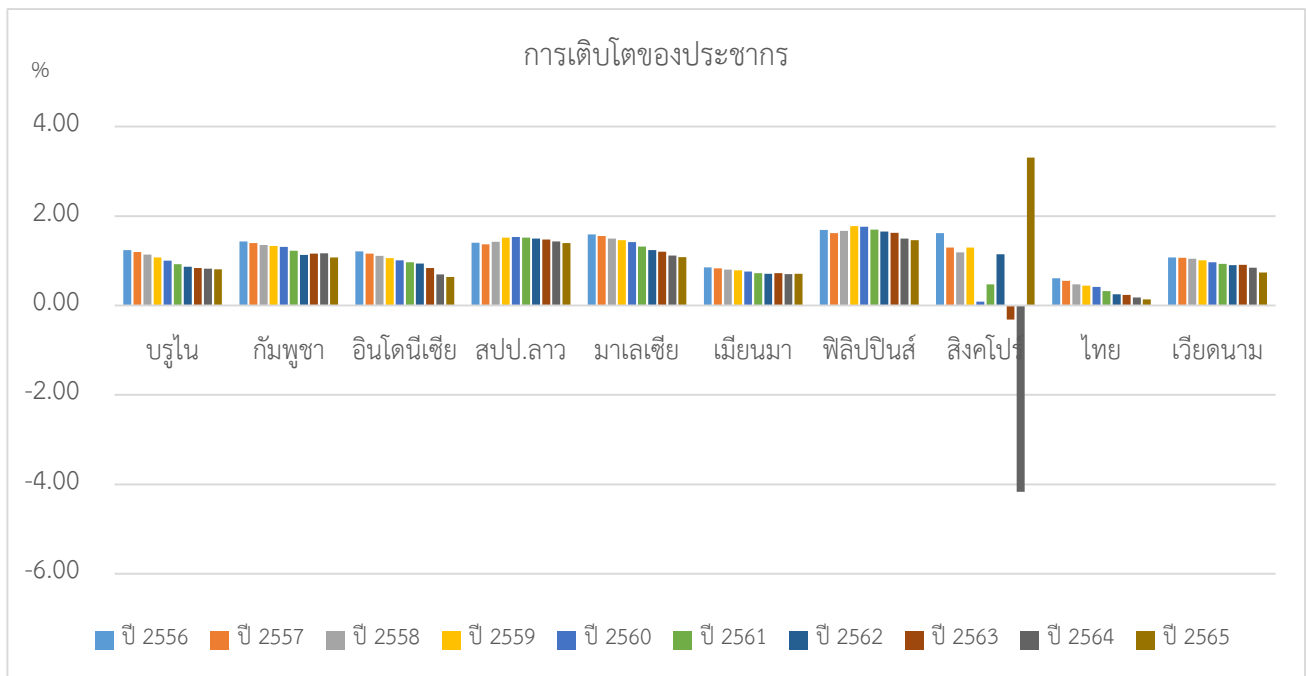
ที่มา: World Bank

ภาพที่ 3 ประชากรของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในช่วงปี 2556 - 2565

ที่มา: World Bank

ภาพที่ 4 การเติบโตของประชากรของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในช่วงปี 2556 - 2565

ที่มา: World Bank

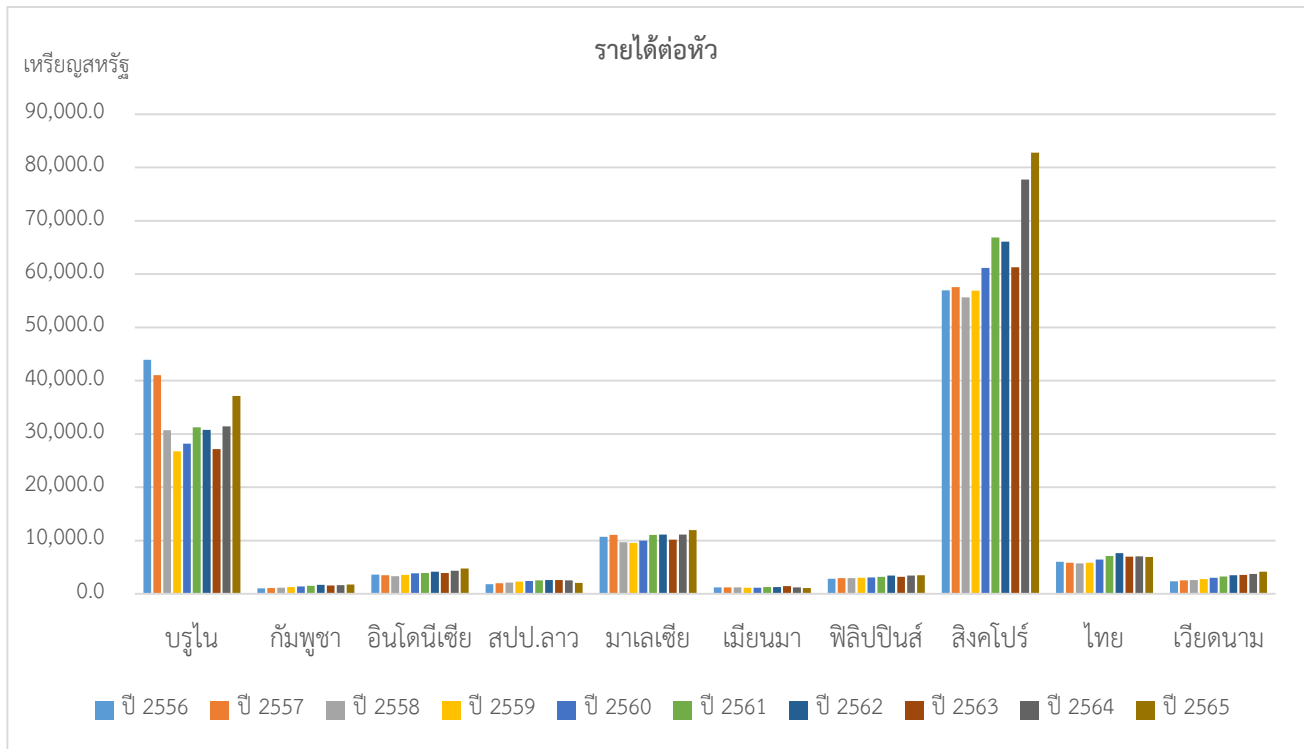
ในปี 2565 คนไทยมีรายได้ต่อหัว 6,908.8 เหรียญสหรัฐ โดยมีรายได้ต่อหัวสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน รองจากสิงคโปร์ (82,807.6 เหรียญสหรัฐ) บรูไน (37,152.5 เหรียญสหรัฐ) และมาเลเซีย (11,971.9 เหรียญสหรัฐ) ขณะที่มียอดอันดับที่ต่ำกว่าประเทศเศรษฐกิจสำคัญอื่นในภูมิภาค ได้แก่ อินโดนีเซีย (4,788.0 เหรียญสหรัฐ) เวียดนาม (4,163.5 เหรียญสหรัฐ) และฟิลิปปินส์ (3,498.5 เหรียญสหรัฐ) (ดังตารางที่ 3 และ ภาพที่ 5) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเติบโตของรายได้ต่อหัว พบว่า ปี 2565 รายได้ต่อหัวของไทย หดตัวร้อยละ 2.2 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 1.5 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2556 – 2565) ขณะที่ GDP ของอินโดนีเซีย ขยายตัวร้อยละ 10.5 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 3.2 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของสิงคโปร์ ขยายตัวร้อยละ 6.6 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 4.2 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของเวียดนาม ขยายตัวร้อยละ 10.8 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 6.5 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา GDP ของมาเลเซีย ขยายตัวร้อยละ 7.8 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 1.2 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และ GDP ของฟิลิปปินส์ ขยายตัวร้อยละ 1.1 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 2.3 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ดังภาพที่ 6)

ตารางที่ 3 รายได้ต่อหัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียนและประเทศอื่น ๆ

ประเทศ	รายได้ต่อหัว (เหรียญสหรัฐ)					การเติบโต (%)	การเติบโตเฉลี่ย 10 ปี (% CAGR)
	ปี 2555	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2565	ปี 56-65
บรูไน	43,950.1	30,748.3	27,179.3	31,448.9	37,152.5	18.1	-1.8
กัมพูชา	1,015.2	1,671.4	1,577.9	1,625.2	1,786.6	9.9	6.5
อินโดนีเซีย	3,602.9	4,151.2	3,895.6	4,334.2	4,788.0	10.5	3.2
สปป.ลาว	1,815.4	2,598.5	2,593.4	2,535.6	2,088.4	-17.6	1.6
มาเลเซีย	10,727.7	11,132.1	10,160.8	11,109.3	11,971.9	7.8	1.2
เมียนมา	1,195.9	1,295.2	1,477.5	1,210.5	1,095.7	-9.5	-1.0
ฟิลิปปินส์	2,847.6	3,413.8	3,224.4	3,460.5	3,498.5	1.1	2.3
สิงคโปร์	56,967.4	66,070.5	61,274.0	77,710.1	82,807.6	6.6	4.2
ไทย	6,041.1	7,628.6	7,001.8	7,060.9	6,908.8	-2.2	1.5
เวียดนาม	2,367.5	3,491.1	3,586.3	3,756.5	4,163.5	10.8	6.5
สหรัฐฯ ¹	53,291.1	65,120.4	63,528.6	70,219.5	76,398.6	8.8	4.1
จีน	7,020.4	10,143.9	10,408.7	12,617.5	12,720.2	0.8	6.8
ญี่ปุ่น	40,898.6	40,416.0	39,986.9	39,827.1	33,815.3	-15.1	-2.1
เกาหลีใต้	27,182.7	31,902.4	31,721.3	34,997.8	32,254.6	-7.8	1.9
อินเดีย	1,438.1	2,050.2	1,913.2	2,238.1	2,388.6	6.7	5.8
เม็กซิโก	10,865.7	10,145.2	8,655.0	10,045.7	11,091.3	10.4	0.2
บราซิล	12,258.6	8,845.3	6,923.7	7,696.8	8,917.7	15.9	-3.5

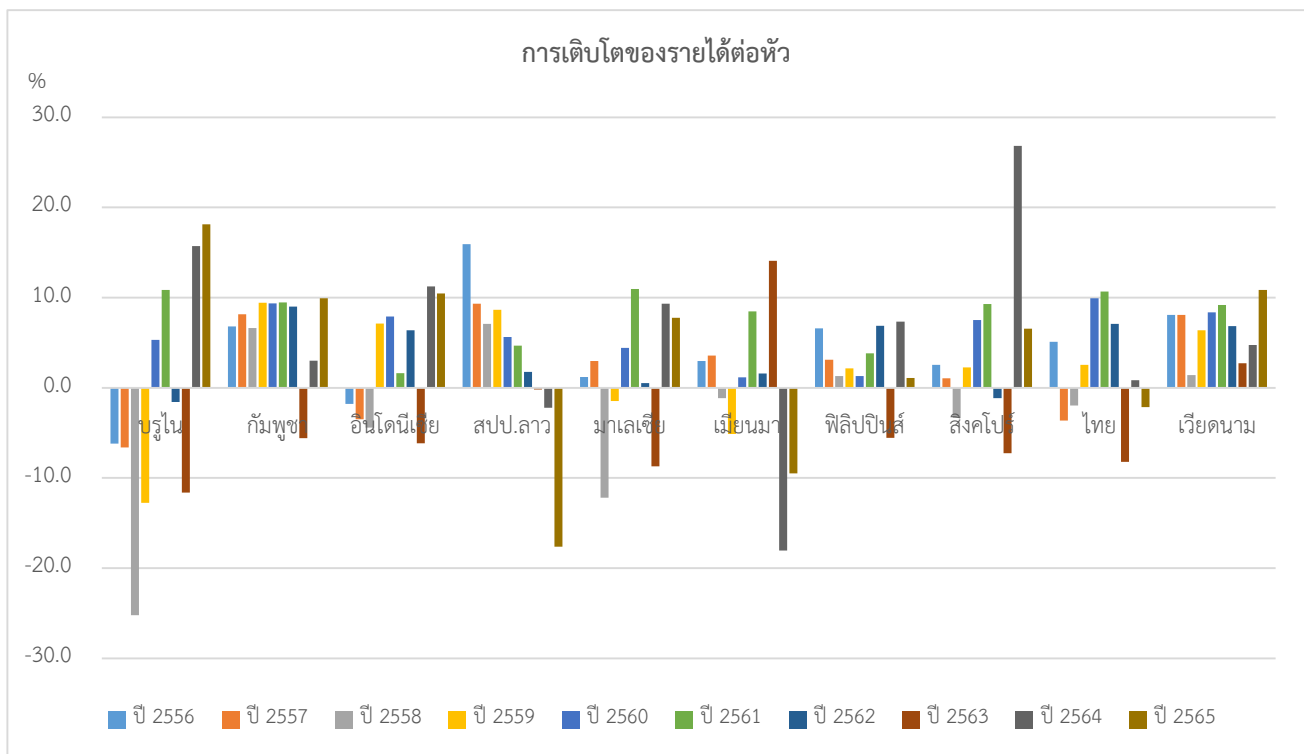
ที่มา: World Bank

ภาพที่ 5 รายได้ต่อหัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในช่วงปี 2556 - 2565

ที่มา: World Bank

ภาพที่ 6 การเติบโตของรายได้ต่อหัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในช่วงปี 2556 - 2565

ที่มา: World Bank

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การเติบโตของจำนวนประชากรในประเทศอยู่ในระดับต่ำ และการเติบโตของ GDP ของไทยอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน (อัตราการเติบโตเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศเศรษฐกิจสำคัญอื่นในภูมิภาค) ทำให้การเติบโตของรายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้นไม่สูงมาก โดยไทยเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้ปานกลางมากกว่า 20 ปี แต่ยังไม่สามารถก้าวไปเป็นประเทศรายได้สูงได้ ขณะเดียวกันมีประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่/ประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียที่ GDP และรายได้ต่อหัวเติบโตสูงอย่างต่อเนื่องอย่างจีน (GDP ขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 7.2 และรายได้ต่อหัวขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 6.8 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา) และอินเดีย (GDP ขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 6.9 และรายได้ต่อหัวขยายตัวเฉลี่ย (CAGR) ร้อยละ 5.8 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา) เป็นต้น

ทั้งนี้ ธนาคารโลกได้คาดการณ์การเติบโตของเศรษฐกิจโลก ปี 2566 ว่า จะขยายตัวในอัตราที่ชะลอลงจากปีก่อนมาอยู่ที่ร้อยละ 2.1 (จากร้อยละ 3.1 ในปี 2565) และจะยังคงขยายตัวในอัตราที่ไม่แรงตัวมากนักที่ร้อยละ 2.4 ในปี 2567 และร้อยละ 3.0 ในปี 2568 และคาดการณ์ว่า GDP ของไทยจะขยายตัวที่ร้อยละ 3.9 ในปี 2566 หลังจากนั้นจะชะลอตัวที่ร้อยละ 3.6 และ 3.4 ในปี 2567 และปี 2568 ตามลำดับ ขณะที่คาดการณ์ว่า GDP ของอินโดนีเซีย เวียดนาม มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ในปี 2566 จะขยายตัวที่ร้อยละ 4.9 6.0 4.3 และ 6.0 ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี การเติบโตของเศรษฐกิจโลกต่อจากนี้ยังคงมีปัจจัยท้าทายหลายประการ อาทิ การใช้นโยบายทางการเงินที่ตึงตัวของธนาคารกลางในหลายประเทศ อัตราเงินเฟ้อที่ลดลงช้ากว่าที่คาด ประเด็นความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ ทั้งสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ที่ขยายวงกว้างเป็นสงครามเทคโนโลยี ไปจนถึงการแยกห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสำคัญ และสถานการณ์ความขัดแย้งในยูเครนที่ยังคงยืดเยื้อ ตลอดจนผลกระทบของภัยพิบัติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเมืองมายังเศรษฐกิจไทย ที่เชื่อมโยงกับตลาดและฐานการผลิตทั้งในและต่างประเทศอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการส่งออกที่เป็นเครื่องจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ไทยจึงยิ่งจำเป็นต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) และสามารถรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจโลกและไทย รวมถึงช่วงชิงโอกาสจากความท้าทายต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

2. สถานการณ์ความสามารถในการแข่งขันในปัจจุบัน

จากรายงานการจัดอันดับที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของประเทศ/เขตเศรษฐกิจของโลก ได้แก่ การจัดอันดับด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน ปี 2566 (World Competitiveness Ranking 2023) โดยสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา (International Institute for Management Development: IMD) การจัดอันดับด้านทรัพยากรมนุษย์ ปี 2566 (World Talent Ranking 2023) โดย IMD การจัดอันดับด้านความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล (World Digital Competitiveness Ranking 2022) โดย IMD การจัดอันดับด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) การเปรียบเทียบด้านการลงทุน โดยการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การจัดอันดับด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน ปี 2566 โดย IMD

ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดย IMD ประจำปี 2566 ระบุว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ 30 จาก 64 เขตเศรษฐกิจ ดีขึ้น 3 อันดับ และเมื่อเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันภายในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก จำนวน 14 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยสิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน จีน ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ นิวซีแลนด์ มาเลเซีย ไทย ญี่ปุ่น อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย พบว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ 8 ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน (จำนวน 5 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยสิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์) ไทยอยู่ในอันดับที่ 3 (ดังตารางที่ 4) โดยอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยปรับอันดับดีขึ้นจากปี 2565 ทั้งในเวทีโลกและภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

ตารางที่ 4 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาคเอเชียใต้และแปซิฟิก

ที่	เขตเศรษฐกิจ	คะแนน	อันดับปี 2566	การเปลี่ยนแปลงอันดับจากปี 2565
1	สิงคโปร์	97.44	4	-1
2	ไต้หวัน	93.11	6	+1
3	ฮ่องกง	92.05	7	-2
4	ออสเตรเลีย	83.02	19	-
5	จีน	82.10	21	-4
6	มาเลเซีย	75.75	27	+5
7	เกาหลีใต้	75.71	28	-1
8	ไทย	74.54	30	+3
9	นิวซีแลนด์	73.30	31	-
10	อินโดนีเซีย	70.75	34	+10
11	ญี่ปุ่น	67.84	35	-1
12	อินเดีย	64.63	40	-3
13	ฟิลิปปินส์	54.14	52	-4
14	มองโกเลีย	35.56	62	-1

ที่มา: IMD

เมื่อพิจารณาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยตามปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) (2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) (3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) และ (4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) (ดังตารางที่ 5) มีรายละเอียด ดังนี้

(1) **สมรรถนะทางเศรษฐกิจ** ครองอันดับระดับปานกลางค่อนข้างสูง² โดยในปี 2566 อยู่ในอันดับที่ 16 เพิ่มขึ้น 18 อันดับ จากทุกปัจจัยย่อยที่ขยับอันดับดีขึ้น โดยมีปัจจัยย่อยด้านการลงทุนระหว่างประเทศ ที่อันดับเลื่อนขึ้นถึง 11 อันดับ ด้านการค้าระหว่างประเทศ และเศรษฐกิจภายในประเทศ เลื่อนขึ้นถึง 8 และ 7 อันดับ ตามลำดับ สำหรับระดับราคาและค่าครองชีพ อันดับเลื่อนขึ้น 4 อันดับ และการจ้างงาน อันดับเลื่อนขึ้นเล็กน้อย 1 อันดับ

(2) **ประสิทธิภาพของภาครัฐ** ครองอันดับระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยในปี 2566 อยู่ในอันดับที่ 24 เพิ่มขึ้น 7 อันดับ จากปัจจัยย่อยด้านกรอบการบริหารภาครัฐ กฎหมายด้านธุรกิจ และการคลังสาธารณะ ที่อันดับเลื่อนขึ้นถึง 7 7 และ 4 อันดับ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สำหรับปัจจัยย่อยด้านนโยบายด้านภาษี และกรอบการบริหารด้านสังคม อันดับเลื่อนลงเล็กน้อย

(3) **ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ** ครองอันดับระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยในปี 2566 อยู่ในอันดับที่ 23 เพิ่มขึ้น 7 อันดับ จากเกือบทุกปัจจัยย่อย ยกเว้นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการที่อันดับไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพ อันดับเลื่อนขึ้นถึง 9 อันดับ สำหรับปัจจัยย่อยด้านทัศนคติและค่านิยมด้านตลาดแรงงาน และการเงิน อันดับเลื่อนขึ้น 6 5 และ 5 อันดับ ตามลำดับ

(4) **โครงสร้างพื้นฐาน** ครองอันดับระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยในปี 2566 อยู่ในอันดับที่ 43 เพิ่มขึ้น 1 อันดับ จากปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ที่อันดับเลื่อนขึ้น 9 อันดับ ในขณะที่ปัจจัยย่อย

² ขีดความสามารถในการแข่งขัน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับสูง = อันดับ 1 – 13, ระดับปานกลางค่อนข้างสูง = อันดับ 2 – 25, ระดับปานกลาง = อันดับ 26 – 38, ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ = อันดับ 39 – 50 และระดับต่ำ = อันดับ 51 – 64

ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม การศึกษา และโครงสร้างด้านวิทยาศาสตร์ อันดับเลื่อนลงเล็กน้อย ส่วนปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานขั้นต้น อันดับไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า

ตารางที่ 5 ชีตความสามารถในการแข่งขันของไทย

ที่	ชิตความสามารถในการแข่งขัน	อันดับปี 2566	การเปลี่ยนแปลงอันดับจากปี 2565
1	สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance)	16	+18
	- เศรษฐกิจภายในประเทศ	44	+7
	- การค้าระหว่างประเทศ	29	+8
	- การลงทุนระหว่างประเทศ	22	+11
	- การจ้างงาน	3	+1
	- ระดับราคาและค่าครองชีพ	27	+4
2	ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency)	24	+7
	- การคลังสาธารณะ	25	+4
	- นโยบายด้านภาษี	8	-1
	- กรอบการบริหารภาครัฐ	34	+7
	- กฎหมายด้านธุรกิจ	31	+7
	- กรอบการบริหารด้านสังคม	47	-3
3	ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency)	23	+7
	- ผลิตภาพและประสิทธิภาพ	38	+9
	- ตลาดแรงงาน	8	+5
	- การเงิน	22	+5
	- แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	22	ไม่เปลี่ยน
	- ทักษะคนและค่านิยม	19	+6
4	โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	43	+1
	- โครงสร้างพื้นฐานขั้นต้น	22	ไม่เปลี่ยน
	- โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี	25	+9
	- โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์	39	-1
	- การศึกษา	54	-1
	- สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	53	-2

ที่มา: IMD

ทั้งนี้ ปัจจัยย่อยในการจัดอันดับชิตความสามารถในการแข่งขันของไทยที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ การจ้างงาน (อันดับที่ 3 จาก 64 เขตเศรษฐกิจ) นโยบายด้านภาษี (อันดับที่ 8) และตลาดแรงงาน (อันดับที่ 8) สำหรับสมรรถนะทางเศรษฐกิจที่มีการเลื่อนอันดับชิตความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นมากถึง 18 อันดับในทุกปัจจัยย่อย โดยเฉพาะปัจจัยย่อยด้านการลงทุนระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ และเศรษฐกิจภายในประเทศ ที่อันดับมีการเลื่อนขึ้นอย่างมาก สะท้อนถึงการบริหารจัดการนโยบายการลงทุนที่ดีขึ้นและตอบโจทย์นักลงทุน ประกอบกับเศรษฐกิจไทยฟื้นตัวจากการจ้างงาน การท่องเที่ยว และการค้าระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเขตเศรษฐกิจอื่น ภายหลังจากการเปิดประเทศแบบเต็มรูปแบบจากสถานการณ์โควิด-19

ส่วนปัจจัยย่อยในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยที่อยู่ในระดับต่ำติดต่อกันมาหลายปี ได้แก่ การศึกษา (อันดับที่ 54) สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (อันดับที่ 53) โดยมีสาเหตุจากการจัดการที่ล่าช้า ไม่มีคุณภาพ ขาดการลงทุน และไม่มีการกำกับดูแลในปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ปัจจัยย่อย 2 ประการข้างต้น นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาคนที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

2.2 การจัดอันดับด้านทรัพยากรมนุษย์ โดย IMD

ผลการจัดอันดับด้านทรัพยากรมนุษย์โดย IMD ประจำปี 2566 ระบุว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ 45 จาก 64 เขตเศรษฐกิจ ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า และเมื่อเปรียบเทียบกับอันดับด้านทรัพยากรมนุษย์ภายในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก จำนวน 14 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยสิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน จีน ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ นิวซีแลนด์ มาเลเซีย ไทย ญี่ปุ่น อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย พบว่า ไทยอยู่ในอันดับที่ 10 ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน (จำนวน 5 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยสิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์) ไทยอยู่ในอันดับที่ 3 (ดังตารางที่ 6) โดยอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2565 ทั้งในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก และภูมิภาคอาเซียน

ตารางที่ 6 อันดับด้านทรัพยากรมนุษย์ในภูมิภาคเอเชียใต้และแปซิฟิก

ที่	เขตเศรษฐกิจ	คะแนน	อันดับปี 2566	การเปลี่ยนแปลงอันดับจากปี 2565
1	สิงคโปร์	79.96	8	+4
2	ฮ่องกง	74.35	16	-2
3	ออสเตรเลีย	73.12	18	-
4	ไต้หวัน	70.32	20	-1
5	นิวซีแลนด์	62.57	31	-
6	มาเลเซีย	62.03	33	-
7	เกาหลีใต้	61.96	34	+4
8	จีน	56.28	41	-1
9	ญี่ปุ่น	55.72	43	-2
10	ไทย	54.31	45	-
11	อินโดนีเซีย	51.13	47	+4
12	อินเดีย	41.75	56	-4
13	ฟิลิปปินส์	35.81	60	-6
14	มองโกเลีย	23.18	64	-2

ที่มา: IMD

เมื่อพิจารณาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยตามปัจจัยหลัก 3 ด้าน ได้แก่ (1) การลงทุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Investment & Development) (2) ความสามารถในการดึงดูดบุคลากรที่มีศักยภาพจากภายนอกประเทศ (Appeal) และ (3) ความพร้อมของบุคลากรที่มีอยู่ในประเทศ (Readiness) มีรายละเอียด ดังนี้

(1) การลงทุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ครองอันดับระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ³ โดยในปี 2566 อยู่ในอันดับที่ 47 ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า โดยปัจจัยย่อยที่อยู่ระดับสูง คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ (อันดับที่ 8) ขณะที่ปัจจัยย่อยที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ งบประมาณรวมด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (อันดับที่ 51) งบประมาณรวมด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยทุกระดับ (อันดับที่ 52) และอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับมัธยม (อันดับที่ 58)

³ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับสูง = อันดับ 1 – 13, ระดับปานกลางค่อนข้างสูง = อันดับ 2 – 25, ระดับปานกลาง = อันดับ 26 – 38, ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ = อันดับ 39 – 50 และระดับต่ำ = อันดับ 51 – 64

(2) **ความสามารถในการดึงดูดบุคลากรที่มีศักยภาพจากภายนอกประเทศ** ครองอันดับระดับปานกลาง โดยในปี 2566 อยู่ในอันดับที่ 29 เพิ่มขึ้น 5 อันดับ โดยปัจจัยย่อยที่อยู่ระดับสูงและระดับปานกลางค่อนข้างสูง ได้แก่ การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (อันดับที่ 12) และแรงจูงใจของแรงงาน (อันดับที่ 17) ขณะที่ปัจจัยย่อยที่อยู่ระดับต่ำ คือ ค่าเฉลี่ยของประชากรที่สัมผัสกับ PM 2.5 (อันดับที่ 56)

(3) **ความพร้อมของบุคลากรที่มีอยู่ในประเทศ** ครองอันดับระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยในปี 2566 อยู่ในอันดับที่ 41 เพิ่ม 8 อันดับ โดยปัจจัยย่อยที่อยู่ระดับปานกลางค่อนข้างสูง ได้แก่ การเติบโตของแรงงาน (อันดับที่ 17) และการจัดการด้านการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ (อันดับที่ 19) ขณะที่ปัจจัยย่อยที่อยู่ระดับต่ำ คือ นักศึกษาชาวต่างชาติที่เข้ามาศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ (อันดับที่ 54)

2.3 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล โดย IMD

ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางดิจิทัลโดย IMD ประจำปี 2565 ซึ่งให้เห็นว่า ไทยอยู่อันดับที่ 40 จาก 63 เขตเศรษฐกิจ ลดลง 2 อันดับ โดยเมื่อเปรียบเทียบประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกทั้ง 14 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฮองกง ออสเตรเลีย จีน นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ไทย อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย พบว่าไทยอยู่ในอันดับที่ 10 และหากเปรียบเทียบในภูมิภาคอาเซียน (จำนวน 5 เขตเศรษฐกิจ ประกอบด้วย สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์) ไทยอยู่อันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย และเมื่อเทียบกับปี 2564 สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ มีการปรับอันดับที่ดีขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยและมาเลเซียมีอันดับที่ลดลง (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 อันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลโลก ประจำปี 2565

ที่	เขตเศรษฐกิจ	คะแนน	อันดับปี 2565	การเปลี่ยนแปลงอันดับจากปี 2564
1	สิงคโปร์	99.48	4	+1
2	เกาหลีใต้	95.20	8	+4
3	ฮ่องกง	94.36	9	-7
4	ไต้หวัน	94.11	11	-3
5	ออสเตรเลีย	87.89	14	+6
6	จีน	86.42	17	-2
7	นิวซีแลนด์	77.44	27	-4
8	ญี่ปุ่น	76.84	28	-1
9	มาเลเซีย	76.42	31	-4
10	ไทย	68.19	40	-2
11	อินเดีย	63.93	44	+2
12	อินโดนีเซีย	56.74	51	+2
13	ฟิลิปปินส์	52.81	56	+2
14	มองโกเลีย	45.25	62	-

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลตามปัจจัยหลัก 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้ (Knowledge) (2) เทคโนโลยี (Technology) และ (3) ความพร้อมในอนาคต (Future Readiness) (ดังตารางที่ 8) มีรายละเอียดดังนี้

(1) **ความรู้** โดยในปี 2565 ไทยอยู่ในอันดับที่ 45 เลื่อนลง 3 อันดับ จากปัจจัยย่อยด้านการฝึกอบรมและการศึกษาที่มีการเลื่อนอันดับลงเล็กน้อย พร้อมทั้งยังคงอยู่ในอันดับต่ำ (อันดับที่ 57 จาก 63 เขตเศรษฐกิจ) ประกอบกับปัจจัยย่อยด้านความเข้มข้นทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ปัจจัยย่อยด้านทักษะ มีการเลื่อนอันดับขึ้น 2 อันดับ

(2) **เทคโนโลยี** โดยในปี 2565 อยู่ในอันดับที่ 20 มีอันดับเลื่อนขึ้น 2 อันดับ โดยได้รับอานิสงค์จากปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างเทคโนโลยี ที่อันดับเลื่อนขึ้น 4 อันดับ แต่สำหรับปัจจัยย่อยด้านกรอบกฎหมาย และเงินทุน กลับมีอันดับลดลงถึง 5 และ 1 อันดับ ตามลำดับ

(3) **ความพร้อมในอนาคต** โดยในปี 2565 อยู่ในอันดับที่ 49 ซึ่งอันดับเลื่อนลงถึง 5 อันดับ จากปัจจัยย่อยด้านความคล่องตัวทางธุรกิจ และการบูรณาการด้านไอที ที่อันดับของทั้งสองปัจจัยย่อยลดลงถึง 7 อันดับ ขณะที่ปัจจัยย่อยด้านทัศนคติรองรับปรับตัว มีอันดับดีขึ้นเล็กน้อย เลื่อนขึ้น 1 อันดับ

ตารางที่ 8 ความสามารถทางการแข่งขันทางดิจิทัลของไทย

ที่	ความสามารถทางการแข่งขันทางดิจิทัล	การเปลี่ยนแปลงอันดับจากปี	
		อันดับปี 2565	2564
1	ความรู้ (Knowledge)	45	-3
	- ทักษะ	37	+2
	- การฝึกอบรมและการศึกษา	57	-1
	- ความเข้มข้นทางวิทยาศาสตร์	36	-
2	เทคโนโลยี (Technology)	20	+2
	- กรอบกฎหมาย	34	-5
	- เงินทุน	20	-1
	- โครงสร้างเทคโนโลยี	18	+4
3	ความพร้อมในอนาคต (Future Readiness)	49	-5
	- ทัศนคติรองรับปรับตัว	52	+1
	- ความคล่องตัวทางธุรกิจ	41	-7
	- การบูรณาการด้านไอที	50	-7

ทั้งนี้ จากการจัดอันดับของไทยที่ลดลงเป็นผลมาจากการเลื่อนอันดับลงของปัจจัยด้านความรู้ (อันดับ 45 จาก 63 เขตเศรษฐกิจ) และปัจจัยด้านความพร้อมในอนาคต (อันดับ 49) เลื่อนอันดับลง 3 และ 5 อันดับ ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ไทยจำเป็นต้องพัฒนาด้านความรู้และด้านความพร้อมในอนาคตในด้านดิจิทัลมากขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยย่อยที่น่าเป็นกังวลมากที่สุดของไทยคือ ปัจจัยย่อยด้านการฝึกอบรมและการศึกษา (อันดับ 57) ซึ่งทำให้ปัจจัยย่อยดังกล่าวมีอันดับต่ำที่สุด มีสาเหตุจากการใช้จ่ายภาครัฐด้านการศึกษาที่แม้จะดีขึ้นแต่ยังคงต่ำเมื่อเทียบกับหลายประเทศ รวมถึงการผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ก็ลดลงอย่างมาก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดของภาครัฐต่อระบบการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยย่อยที่มีการเลื่อนอันดับขึ้นมากที่สุดคือ โครงสร้างเทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นปัจจัยย่อยที่มีอันดับสูงที่สุดของไทย (อันดับ 18) รองลงมาคือปัจจัยย่อยด้านเงินทุน (อันดับ 20) สะท้อนให้ว่า ปัจจุบันไทยค่อนข้างพร้อมในด้านโครงสร้างเทคโนโลยี เทคโนโลยีการสื่อสารมีคุณภาพมากขึ้น สามารถตอบสนองการใช้งานของภาคธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การจัดอันดับด้านการค้าระหว่างประเทศ โดย WTO

ตามรายงานการทบทวนสถิติการค้าโลกประจำปี 2566 (World Trade Statistical Review 2023) โดย WTO ได้รายงานผู้ส่งออกสินค้าที่มีมูลค่าสูงที่สุด 50 ประเทศแรกของโลก (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 93.0 ของส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลก) และผู้นำเข้าสินค้าที่มีมูลค่าสูงที่สุด 50 ประเทศแรกของโลก (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 92.0 ของส่วนแบ่งแหล่งนำเข้าโลก) ในปี 2565 พบว่า **ไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าที่มีมูลค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 28 (ลดลงจากปีก่อนหน้าที่อันดับ 27)** ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ไทยอยู่ในอันดับที่ 5 รองจากสิงคโปร์ (อันดับ 16) เวียดนาม (อันดับ 23) มาเลเซีย (อันดับ 25) และอินโดนีเซีย (อันดับ 27) ขณะที่ไทยอยู่ในอันดับที่สูงกว่าฟิลิปปินส์ (อันดับ 48) **และไทยเป็นผู้นำเข้าสินค้าที่มีมูลค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 24 (อันดับไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า)** เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ไทยอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์ (อันดับ 16) เวียดนาม (อันดับ 21) ขณะที่ไทยอยู่ในอันดับที่สูงกว่ามาเลเซีย (อันดับ 25) อินโดนีเซีย (อันดับ 28) ฟิลิปปินส์ (อันดับ 35) และกัมพูชา (อันดับ 50) (ดังตารางที่ 9)

เมื่อพิจารณาด้านการส่งออกสินค้า พบว่า ในปี 2565 ไทยส่งออกสินค้ามูลค่า 287 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 6 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกที่ร้อยละ 1.2 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) ขณะที่ประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ ส่งออกสินค้ามูลค่า 516 พันล้านเหรียญสหรัฐ (แบ่งออกเป็น การส่งออกจากในประเทศมูลค่า 239 พันล้านเหรียญสหรัฐ และ Re-export มูลค่า 277 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ขยายตัวร้อยละ 13 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกที่ร้อยละ 2.1 (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 2.0) เวียดนาม ส่งออกสินค้ามูลค่า 371 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 11 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกที่ร้อยละ 1.5 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) มาเลเซีย ส่งออกสินค้ามูลค่า 353 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 18 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกที่ร้อยละ 1.4 (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 1.3) อินโดนีเซีย ส่งออกสินค้ามูลค่า 292 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 26 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกที่ร้อยละ 1.2 (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 1.0) และฟิลิปปินส์ ส่งออกสินค้ามูลค่า 7.9 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 6 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกที่ร้อยละ 0.3 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า)

ด้านการนำเข้าสินค้า พบว่า ในปี 2565 ไทยนำเข้าสินค้ามูลค่า 303 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 14 ซึ่งมีส่วนแบ่งแหล่งนำเข้าโลกที่ร้อยละ 1.2 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) ขณะที่ประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ นำเข้าสินค้ามูลค่า 476 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 17 ซึ่งมีส่วนแบ่งแหล่งนำเข้าโลกที่ร้อยละ 1.9 (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 1.8) เวียดนาม นำเข้าสินค้ามูลค่า 359 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 8 ซึ่งมีส่วนแบ่งแหล่งนำเข้าโลกที่ร้อยละ 1.4 (ลดลงจากปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 1.5) มาเลเซีย นำเข้าสินค้ามูลค่า 294 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 24 ซึ่งมีส่วนแบ่งแหล่งนำเข้าโลกที่ร้อยละ 1.1 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) อินโดนีเซีย นำเข้าสินค้ามูลค่า 237 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 21 ซึ่งมีส่วนแบ่งแหล่งนำเข้าโลกที่ร้อยละ 0.9 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) และฟิลิปปินส์ นำเข้าสินค้ามูลค่า 144 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 16 ซึ่งมีส่วนแบ่งแหล่งนำเข้าโลกที่ร้อยละ 0.6 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า)

ตารางที่ 9 ผู้ส่งออกสินค้าและผู้นำเข้าสินค้าที่มีมูลค่าสูงที่สุด 50 ประเทศแรกของโลก ปี 2565

Rank	Exporters	Value	Share	Annual percentage change	Rank	Importers	Value	Share	Annual percentage change
1	China	3594	14.4	7	1	United States of America	3376	13.2	15
2	United States of America	2065	8.3	18	2	China	2716	10.6	1
3	Germany	1655	6.6	1	3	Germany	1571	6.1	11
4	Netherlands	966	3.9	15	4	Netherlands	899	3.5	19
5	Japan	747	3.0	-1	5	Japan	897	3.5	17
6	Korea, Republic of	684	2.7	6	6	United Kingdom	824	3.2	19
7	Italy	657	2.6	7	7	France	818	3.2	14
8	Belgium	633	2.5	15	8	Korea, Republic of	731	2.9	19
9	France	618	2.5	6	9	India	723	2.8	26
10	Hong Kong, China	610	2.4	-9	10	Italy	689	2.7	22
	Domestic exports	18	0.1	-13					
	Re-exports	592	2.4	-9					
11	United Arab Emirates (1)	599	2.4	41	11	Hong Kong, China	668	2.6	-6
						Retained imports (1)	164	0.6	3
12	Canada	597	2.4	18	12	Mexico	626	2.4	20
13	Mexico	578	2.3	17	13	Belgium	621	2.4	18
14	Russian Federation (1)	532	2.1	8	14	Canada	582	2.3	15
15	United Kingdom	529	2.1	13	15	Spain	493	1.9	18
16	Singapore	516	2.1	13	16	Singapore	476	1.9	17
	Domestic exports	239	1.0	15		Retained imports (1)	199	0.8	27
	Re-exports	277	1.1	11					
17	Chinese Taipei	478	1.9	7	17	Chinese Taipei	436	1.7	14
18	India	453	1.8	15	18	United Arab Emirates (1)	425	1.7	22
19	Spain	418	1.7	10	19	Poland	381	1.5	11
20	Australia	412	1.7	20	20	Türkiye	364	1.4	34
21	Saudi Arabia, Kingdom of (1)	410	1.6	49	21	Viet Nam	359	1.4	8
22	Switzerland	402	1.6	6	22	Switzerland	356	1.4	10
23	Viet Nam	371	1.5	11	23	Australia	309	1.2	18
24	Poland	361	1.4	6	24	Thailand	303	1.2	14
25	Malaysia	353	1.4	18	25	Malaysia	294	1.1	24
26	Brazil	334	1.3	19	26	Brazil	292	1.1	25
27	Indonesia	292	1.2	26	27	Russian Federation (1),(2)	240	0.9	-21
28	Thailand	287	1.2	6	28	Indonesia	237	0.9	21
29	Türkiye	254	1.0	13	29	Czech Republic	236	0.9	11
30	Norway	250	1.0	56	30	Austria	232	0.9	6
31	Czech Republic	241	1.0	6	31	Sweden	202	0.8	8
32	Ireland	214	0.9	12	32	Saudi Arabia, Kingdom of	188	0.7	23
33	Austria	212	0.8	4	33	Hungary	163	0.6	14
34	Sweden	198	0.8	4	34	Ireland	146	0.6	21
35	Hungary	151	0.6	7	35	Philippines	144	0.6	16
36	Iraq (1)	132	0.5	53	36	South Africa (1)	136	0.5	19
37	Denmark	131	0.5	4	37	Romania	132	0.5	14
38	Qatar	130	0.5	49	38	Denmark	127	0.5	5
39	South Africa	123	0.5	-1	39	Portugal	115	0.4	17
40	Slovak Republic	108	0.4	4	40	Slovak Republic	113	0.4	9
41	Kuwait, the State of (1)	104	0.4	65	41	Israel	107	0.4	16
42	Chile	97	0.4	3	42	Norway	106	0.4	8
43	Romania	97	0.4	11	43	Chile	104	0.4	13
44	Argentina	88	0.4	13	44	Greece	98	0.4	27
45	Finland	86	0.3	4	45	Finland	97	0.4	13
46	Kazakhstan	85	0.3	40	46	Bangladesh	88	0.3	10
47	Portugal	82	0.3	10	47	Egypt (1)	86	0.3	17
48	Philippines	79	0.3	6	48	Argentina	82	0.3	29
49	Israel	74	0.3	22	49	Iraq (1)	78	0.3	18
50	Iran (1)	73	0.3	2	50	Colombia	77	0.3	27
	Total of above (3)	23159	93.0	-		Total of above (3)	23567	92.0	-
	World (3)	24905	100.0	11		World (3)	25621	100.0	13

Note: For annual data 2012-2022, see Tables A58 and A59.

(1) Secretariat estimates.

(2) Imports are valued f.o.b.

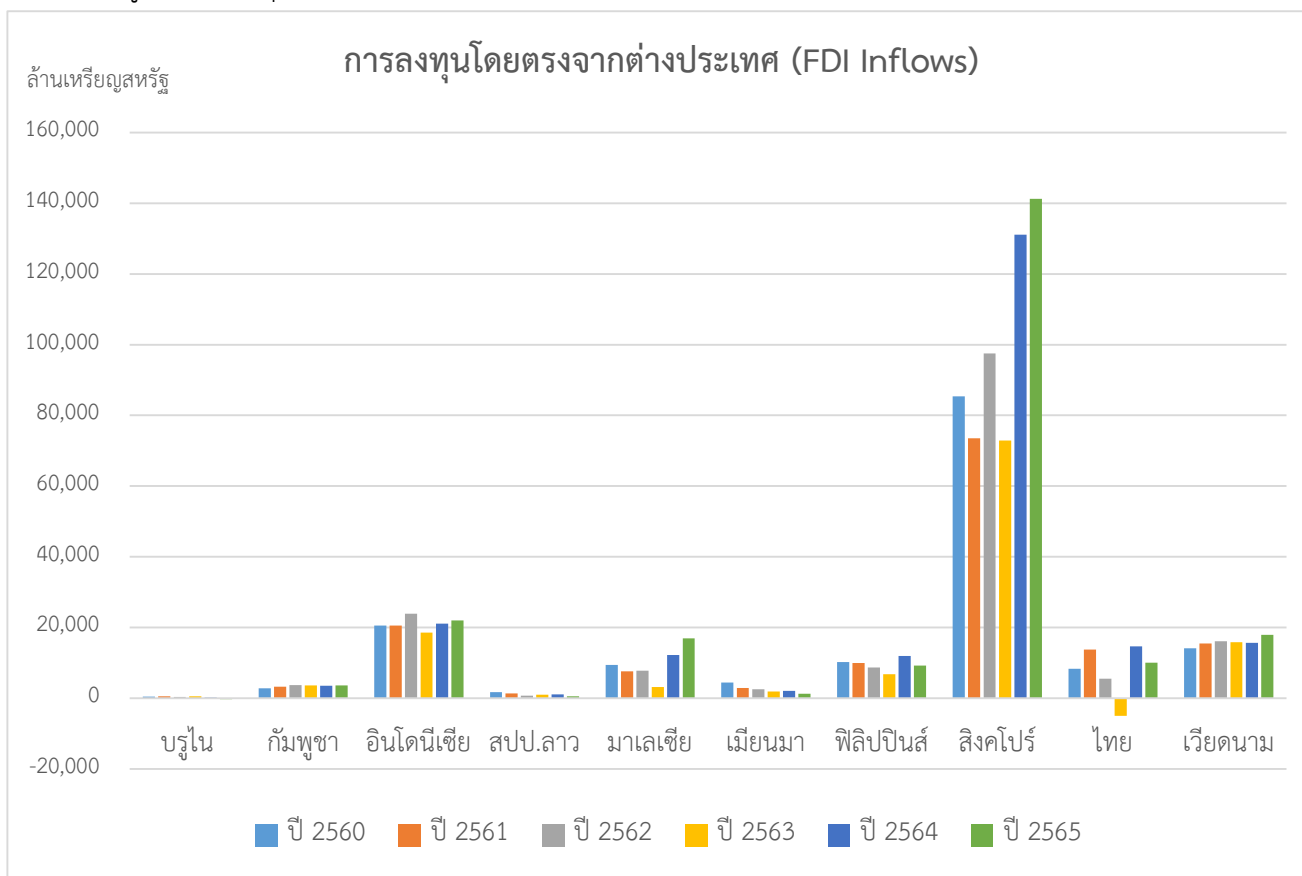
(3) Includes significant re-exports or imports for re-export.

2.5 การเปรียบเทียบด้านการลงทุน โดย UNCTAD

ตามรายงานการลงทุนโลกประจำปี 2566 (World Investment Report 2023) โดย UNCTAD พบว่า ในปี 2565 ไทยมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI Inflows) สูงที่สุดเป็นอันดับ 5 ของภูมิภาคอาเซียน รองจากสิงคโปร์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และมาเลเซีย

เมื่อพิจารณาจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่ได้รับเงินลงทุนจากต่างประเทศที่มีมูลค่าตั้งแต่ 10 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขึ้นไป พบว่า สิงคโปร์ มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 141.2 พันล้านเหรียญสหรัฐ (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ 131.2 พันล้านเหรียญสหรัฐ) อินโดนีเซีย มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 17.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ 15.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ) เวียดนาม มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 22.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ 21.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ) และมาเลเซีย มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 16.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ 12.2 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ขณะที่ไทย มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 10.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ลดลงจากปีก่อนหน้าที่ 14.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ) (ดังภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศในอาเซียนในช่วงปี 2560 - 2565

ที่มา: UNCTAD

จากที่ข้อมูลสถิติข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ 64 เขตเศรษฐกิจทั่วโลก **ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในระดับปานกลาง และมีการพัฒนาอันดับดีขึ้นกว่าปีก่อนหน้า** อันดับด้านทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับ 45) ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า และอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลโลกอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับ 40) ซึ่งอันดับเลื่อนลง 2 อันดับจากปีก่อนหน้า **ด้านการค้าสินค้าระหว่างประเทศ ในส่วนการส่งออก แม้มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยขยายตัวร้อยละ 6 จากปีก่อนหน้า แต่ยังคงขยายตัวในอัตราที่น้อยกว่าการส่งออกของทั้งโลก (ร้อยละ 11) อีกทั้งอันดับผู้ส่งออกสินค้าโลกเลื่อนลง**

1 อันดับ ขณะที่ส่วนการนำเข้า มูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยขยายตัวร้อยละ 14 มากกว่าการนำเข้าของทั้งโลก (ร้อยละ 13) แต่อันดับผู้นำเข้าสินค้าโลกไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า นอกจากนี้ ในปี 2565 ไทยได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI Inflows) น้อยกว่าประเทศเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาคอาเซียน ยกเว้นฟิลิปปินส์ อีกทั้งเม็ดเงินลงทุนลดลงจากปีก่อนหน้า

ข้อสังเกตสำหรับประเทศเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย ชีตความสามารถในการแข่งขันเลื่อนขึ้น 5 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 27 อันดับด้านทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง (อันดับที่ 33 ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) และอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลโลกอยู่ในระดับปานกลาง (อันดับ 31 เลื่อนลง 4 อันดับจากปีก่อนหน้า) ในปี 2565 การส่งออกสินค้าขยายตัวร้อยละ 18 ทำให้ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 1.4 (จากร้อยละ 1.3 ในปีก่อนหน้า) และได้รับเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับที่ 4 ของภูมิภาค ซึ่งมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.2 จากปีก่อนหน้า อินโดนีเซีย ชีตความสามารถในการแข่งขันเลื่อนขึ้นถึง 10 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 34 อันดับด้านทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับที่ 47 เลื่อนขึ้น 4 อันดับ จากปีก่อนหน้า) และอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลโลกอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับ 51 เลื่อนขึ้น 2 อันดับจากปีก่อนหน้า) ในปี 2565 การส่งออกสินค้าขยายตัวถึงร้อยละ 26 ทำให้ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 1.2 (จากร้อยละ 1.0 ในปีก่อนหน้า) และได้รับเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของภูมิภาค ซึ่งมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.0 จากปีก่อนหน้า และ เวียดนาม ในปี 2565 การส่งออกสินค้าขยายตัวร้อยละ 11 ทำให้ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกอยู่ที่ร้อยละ 1.5 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) และได้รับเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของภูมิภาค ซึ่งมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.3 จากปีก่อนหน้า

3. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลายมิติ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน รวมถึงมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ครอบคลุมยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 5 ประเด็น ดังนี้

(1) การเกษตรสร้างมูลค่า เน้นเกษตรมูลค่าสูง ขับเคลื่อนการเกษตรด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีให้มีความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) เพื่อรักษาฐานรายได้เกษตรกรเดิมและขยายฐานรายได้เกษตรกรใหม่ในอนาคต ครอบคลุมเกษตร 5 ด้าน ดังนี้ (1) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (2) เกษตรปลอดภัย (3) เกษตรชีวภาพ (4) เกษตรแปรรูป และ (5) เกษตรอัจฉริยะ

(2) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต เพื่อเตรียมพร้อมรับมือการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ที่อาจเกิดขึ้น โดยการสร้างระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่เหมาะสม เพิ่มศักยภาพบุคลากรที่มีทักษะความรู้ตามความต้องการของตลาด และสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ครอบคลุมอุตสาหกรรมและบริการ 5 ด้าน ดังนี้ (1) อุตสาหกรรมชีวภาพ (2) อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร (3) อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ (4) อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์ และ (5) อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

(3) สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง โดยการพัฒนาธุรกิจให้มีมูลค่า จากการใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการส่งเสริมตลาด ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบนิเวศ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพ ครอบคลุมการท่องเที่ยว 5 ด้าน ดังนี้ (1) ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม (2) ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (3) ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย (4) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และ (5) ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

(4) โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก ครอบคลุมทั้งโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพ (เช่น โครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง เทคโนโลยี) และโครงสร้างพื้นฐานเชิงเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุน รวมถึงเชื่อมโยงไทยเข้ากับประชาคมโลก ครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐาน 5 ด้าน ดังนี้ (1) เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ (2) สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (3) เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ (4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ (5) รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค

(5) พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ ให้เป็นผู้ประกอบการที่มีทักษะ มีความสามารถในการแข่งขัน และมีนวัตกรรม 3 ด้าน คือ การสร้างโมเดลธุรกิจ สินค้าและบริการ และกระบวนการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเป็นนักการค้า มีความสามารถในการเข้าถึงตลาด ครอบคลุมการพัฒนา 5 ด้าน ดังนี้ (1) สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ (2) สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน (3) สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด (4) สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล และ (5) ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ปัจจุบัน หลายหน่วยงานภาครัฐมีแผนการดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อยกระดับความสามารถและการพัฒนาในแง่มุมต่าง ๆ อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตร ตลาด และต่อยอดสู่การนำไปใช้ประโยชน์ รวมถึงพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตร และเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ กระทรวงอุตสาหกรรม ยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม พัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมยุคใหม่ และเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนด้วย BCG Model กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวและกีฬา เช่น ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ยกระดับขีดความสามารถของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยไปสู่การท่องเที่ยวคุณภาพสูง และเสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กระทรวงคมนาคม มุ่งยกระดับการขนส่งและโลจิสติกส์ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งในทุกสาขา ทั้งทางราง ถนน น้ำ และอากาศ รวมทั้งการเชื่อมโยงโครงข่ายอย่างเป็นระบบ กระทรวงแรงงาน ยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตามหลักการทำงานที่มีคุณค่า เพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ

สำหรับกระทรวงพาณิชย์ ตามวิสัยทัศน์ที่จะ “เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้า ด้วยตลาด 5.0 ภายในปี 2570” ภายใต้บริบทที่ตอบสนองและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ประกอบการ เกษตรกร ประชาชน รวมทั้งผลักดันเศรษฐกิจการค้าไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้ไทยเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับประเทศคู่ค้า และเสริมสร้างความร่วมมือกับนานาชาติในการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม กระทรวงพาณิชย์มีแผนการดำเนินการและโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน อาทิ

- พัฒนาศักยภาพทางการค้าของเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยการสร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาด สินค้าอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและระบบข้อมูลสมัยใหม่ ยกระดับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ระหว่างประเทศและเครือข่าย และส่งเสริมผู้ประกอบการให้ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญา ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น

- โครงการยกระดับผลิตภาพและพัฒนากำลังคนเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันภาคอุตสาหกรรม (โครงการประยุกต์ใช้ Blockchain ยกระดับเศรษฐกิจการค้า) (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า)

- โครงการส่งเสริมการพัฒนาบริการและขยายเครือข่ายของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)
- โครงการเพิ่มขีดความสามารถทางการตลาดด้วยพาณิชย์ดิจิทัล (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)
- **พัฒนาระบบนิเวศทางการค้า** โดยการเพิ่มศักยภาพด้านการแข่งขันทางการค้าไทย ปรับปรุงกฎระเบียบข้อจำกัด มาตรฐาน สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกภาคธุรกิจตามกรอบ Doing Business พัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูล/การเตือนภัย/การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุน ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น
 - โครงการเพิ่มความสามารถการแข่งขันด้วยข้อมูลเศรษฐกิจการค้า (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า)
 - โครงการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจการค้าไทย (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า)
- **สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ** โดยเร่งจัดทำข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศและความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศ เพื่อเปิดตลาดใหม่และเสริมขีดความสามารถของไทยในเวทีโลก รวมถึงมีขีดความสามารถในการขยายตลาดและดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศและการค้าชายแดนมากขึ้น ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น
 - โครงการยุทธศาสตร์เพิ่มความสามารถการแข่งขันทางการค้าด้วยการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (โครงการ CLMVT FORUM เสริมสร้างการค้าและความร่วมมือในภูมิภาค) (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า)
 - โครงการพัฒนาและส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สินค้าและบริการศักยภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ Megatrends และ Next Normal (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ดำเนินโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วย 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ให้ไทยเป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำ เกิดความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบสินค้าและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ที่คาดว่าจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (Growth Engine) มีเป้าหมายในการส่งเสริมการลงทุน ยกกระดับอุตสาหกรรม เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และทำให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ในการดำเนินโครงการ EEC รัฐบาลได้ประกาศเสาหลักที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การพัฒนาสนามบินอู่ตะเภา โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน การให้แรงจูงใจเพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งสิทธิประโยชน์ทางภาษีและไม่ใช้ภาษี และการอำนวยความสะดวกในการลงทุน ขณะที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมไทยในระยะ 20 ปีข้างหน้า ด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ปฏิรูปภาคอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา ปฏิรูปนิเวศอุตสาหกรรม และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทยกับเศรษฐกิจโลก ทั้งนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมได้จำแนกอุตสาหกรรมไทยที่ต้องส่งเสริมออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ตามมูลค่าทางเศรษฐกิจและแนวโน้มการเติบโตในอนาคต ได้แก่ กลุ่มที่ 1 อุตสาหกรรมต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) ที่ไทยมีความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่หากขาดการพัฒนาด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม จะถึงจุดอิ่มตัวและมีความสามารถในการเติบโตต่ำ กลุ่มที่ 2 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) ที่มีความสามารถในการเติบโตไปสูงเป็นอุตสาหกรรมใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเข้มข้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมใหม่ จึงยังสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่ได้มาก ต้องมีการพัฒนาส่งเสริมต่อไป และกลุ่มที่ 3 อุตสาหกรรมที่ควรปฏิรูป ที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบเดิม มีความสามารถในการเติบโตจำกัด บางอุตสาหกรรมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ไม่มาก จำเป็นต้องเพิ่มการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดแผนที่นำทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในหลายระยะ (ระยะ 1 – 2 ปี/ 2 – 5 ปี/ 5 – 10 ปี/ 10 – 20 ปี) เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมไทยเป็นเครื่องยนต์สำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เติบโต ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีต่อไป

สำหรับกระทรวงพาณิชย์ ได้ดำเนินการเจรจากับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ โดยใช้นโยบายหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ (Strategic Partnership) ในการดึงดูดการลงทุนใน EEC อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการลงทุนในด้านที่แต่ละประเทศมีความเชี่ยวชาญ และสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย อาทิ

- แคนาดา อุตสาหกรรมการบิน หุ่นยนต์ การศึกษา สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม
- ฝรั่งเศส อุตสาหกรรมด้านอากาศยาน ดาวเทียมสำรวจทรัพยากร พลังงานทดแทน นวัตกรรมอาหาร เกษตรและเกษตรแปรรูป แพชั่นและการออกแบบ และการสกัดสารเพื่ออุตสาหกรรม เครื่องสำอางและน้ำหอม
- รัสเซีย อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีสื่อสาร
- ฮังการี อุตสาหกรรมการแพทย์ การบริหารจัดการน้ำเสีย อุตสาหกรรมอาหารปลอดภัย GMOs และปิโตรเคมี
- เบลารุส อุตสาหกรรมการผลิตรถขนาดใหญ่ (รถบัส รถบรรทุก รถแทรกเตอร์) เครื่องจักรกล สินค้า และอุปกรณ์ IT และเครื่องมือแพทย์

นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการสนับสนุนผู้ประกอบการในพื้นที่ต่อเนื่อง โดยมีการเปิดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ให้ผู้ประกอบการสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจการและตัดสินใจทางธุรกิจอย่างชาญฉลาด เช่น หลักสูตร “ยกระดับธุรกิจสู่ Smart Logistics” ภายใต้กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและเรียนรู้ประโยชน์ของการใช้ระบบ BI (Business Intelligence) และวางแผนกลยุทธ์ของธุรกิจในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของธุรกิจ เป็นต้น

BCG Economy Model เป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยอาศัยการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม 3 มิติไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) มุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรชีวภาพ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยความได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต แข่งขันได้ ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีต่อไป

ในการดำเนินการตาม BCG Model รัฐบาลโดยคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2570 เพื่อใช้เป็นกรอบการทำงานสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วและยั่งยืน ผ่านยุทธศาสตร์ใน 4 มิติ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ โดยการพัฒนาคลังข้อมูลดิจิทัลความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ และการเพิ่มทักษะการบริหารจัดการทรัพยากร เป็นต้น
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคให้เติบโตด้วยรูปแบบของระเบียบเศรษฐกิจ BCG และการยกระดับคุณภาพ ความปลอดภัย และมาตรฐานของอาหารท้องถิ่น (Street Food/วิสาหกิจชุมชน) เป็นต้น
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรสู่ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และมูลค่าสูง เร่งรัดการพัฒนาเครื่องมือและวัสดุทางการแพทย์ด้วยกลไกนวัตกรรมแบบวิศวกรรมย้อนกลับ การใช้นวัตกรรมชีวภาพเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และการสร้างธุรกิจนวัตกรรมให้แก่ SMEs ส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพสูง และส่งเสริมงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นต้น
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการยกระดับความสามารถของกำลังคนในสาขา BCG และการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า เป็นต้น

สำหรับกระทรวงพาณิชย์ ได้กำหนดแผนการดำเนินการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก (Local Economy) พร้อมสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าไทย ผ่านการใช้นวัตกรรมภายใต้แนวคิด BCG มาอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการ Local BCG Plus การจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้าที่มีความโดดเด่นในเรื่อง BCG ตลอดปี 2566 จำนวน 5 ครั้ง ใน 4 ภูมิภาค โดยเน้นสินค้าที่ปลอดภัย ปกป้องสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีการใช้นวัตกรรมในการผลิต เพื่อช่วยเพิ่มยอดขายให้กับผู้ประกอบการในชุมชน และเพิ่มโอกาสในการทำตลาดทั้งในและต่างประเทศ

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.1 บทสรุป

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อัตราการเติบโตเฉลี่ยของ GDP ของไทยต่ำที่สุด (ขยายตัวร้อยละ 1.8) เมื่อเทียบกับประเทศเศรษฐกิจสำคัญอื่นในภูมิภาค ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ทำให้การเติบโตของรายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้นไม่มาก (ขยายตัวร้อยละ 1.5) โดยไทยเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้ปานกลางมากกว่า 20 ปี แต่ยังไม่สามารถก้าวไปเป็นประเทศรายได้สูงได้ ขณะที่ GDP ของอินโดนีเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ขยายตัวที่ 4.2 4.7 7.5 2.6 และ 4.0 ตามลำดับ และรายได้ต่อหัวของอินโดนีเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ขยายตัวที่ 3.2 4.2 6.5 1.2 และ 2.3 ตามลำดับ ขณะเดียวกันมีประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่/ประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียที่ GDP และรายได้ต่อหัวเติบโตสูงอย่างต่อเนื่องอย่างจีน (GDP ขยายตัวร้อยละ 7.2 และรายได้ต่อหัวขยายตัวร้อยละ 6.8 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา) และอินเดีย (GDP ขยายตัวร้อยละ 6.9 และรายได้ต่อหัวขยายตัวร้อยละ 5.8 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา) เป็นต้น ทั้งนี้ ธนาคารโลกได้คาดการณ์การเติบโตของเศรษฐกิจโลกปี 2566 ว่าจะขยายตัวในอัตราที่ชะลอลงจากปีก่อนมาอยู่ที่ร้อยละ 2.1 (จากร้อยละ 3.1 ในปี 2565) และจะยังคงขยายตัวในอัตราที่ไม่แรงตัวมากนักที่ร้อยละ 2.4 ในปี 2567 และร้อยละ 3.0 ในปี 2568 และคาดการณ์ว่า GDP ของไทยจะขยายตัวที่ร้อยละ 3.9 ในปี 2566 หลังจากนั้นจะชะลอตัวที่ร้อยละ 3.6 และ 3.4 ในปี 2567 และปี 2568 ตามลำดับ ขณะที่คาดการณ์ว่า GDP ของอินโดนีเซีย เวียดนาม มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ในปี 2566 จะขยายตัวที่ร้อยละ 4.9 6.0 4.3 และ 6.0 ตามลำดับ

การเติบโตของเศรษฐกิจโลกต่อจากนี้ยังคงมีปัจจัยท้าทายหลายประการ อาทิ การใช้นโยบายทางการเงินที่ตึงตัวของธนาคารกลางในหลายประเทศ อัตราเงินเฟ้อที่ลดลงช้ากว่าที่คาด ประเด็นความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ ทั้งสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ที่ขยายวงกว้างเป็นสงครามเทคโนโลยี ไปจนถึงการแยกห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสำคัญ และสถานการณ์ความขัดแย้งในยูเครนที่ยังคงยืดเยื้อ ตลอดจนผลกระทบของภัยพิบัติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเมืองมายังเศรษฐกิจไทย ที่เชื่อมโยงกับตลาดและฐานการผลิตทั้งในและต่างประเทศอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการส่งออกที่เป็นเครื่องจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ไทยจึงยังจำเป็นต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) และสามารถรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจโลกและไทย รวมถึงช่วงชิงโอกาสจากความท้าทายต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

เมื่อเปรียบเทียบกับเขตเศรษฐกิจอื่นทั่วโลก ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในระดับปานกลาง และมีการพัฒนาอันดับดีขึ้นกว่าปีก่อนหน้า อันดับด้านทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับ 45 ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) และอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลโลกอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับ 40 เลื่อนลง 2 อันดับจากปีก่อนหน้า) ด้านการค้าสินค้าระหว่างประเทศ ในส่วนการส่งออก แม้มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยขยายตัวร้อยละ 6 จากปีก่อนหน้า แต่ยังคงขยายตัวในอัตราที่น้อยกว่าการส่งออกของทั้งโลก (ร้อยละ 11) อีกทั้งอันดับผู้ส่งออกสินค้าโลกเลื่อนลง 1 อันดับ ขณะที่ส่วนการนำเข้า มูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยขยายตัวร้อยละ 14 มากกว่าการนำเข้าของทั้งโลก (ร้อยละ 13) แต่อันดับผู้นำเข้าสินค้าโลกไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า นอกจากนี้ ในปี 2565 ไทยได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI Inflows) น้อยกว่าประเทศเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาคอาเซียน ยกเว้นฟิลิปปินส์ อีกทั้งเม็ดเงินลงทุนลดลงจากปีก่อนหน้า

ขณะที่ประเทศเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย ชีตความสามารถในการแข่งขันเลื่อนขึ้น 5 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 27 อันดับด้านทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง (อันดับที่ 33 ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) และอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลโลกอยู่ในระดับปานกลาง (อันดับ 31 เลื่อนลง 4 อันดับจากปีก่อนหน้า) ในปี 2565 การส่งออกสินค้าขยายตัวร้อยละ 18 ทำให้ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 1.4 (จากร้อยละ 1.3 ในปีก่อนหน้า) และได้รับเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับที่ 4 ของภูมิภาค ซึ่งมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.2 จากปีก่อนหน้า อินโดนีเซีย ชีตความสามารถในการแข่งขันเลื่อนขึ้นถึง 10 อันดับ มาอยู่อันดับที่ 34 อันดับด้านทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับที่ 47 เลื่อนขึ้น 4 อันดับ จากปีก่อนหน้า) และอันดับความสามารถทางการแข่งขันด้านดิจิทัลโลกอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (อันดับ 51 เลื่อนขึ้น 2 อันดับ จากปีก่อนหน้า) ในปี 2565 การส่งออกสินค้าขยายตัวถึงร้อยละ 26 ทำให้ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 1.2 (จากร้อยละ 1.0 ในปีก่อนหน้า) และได้รับเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของภูมิภาค ซึ่งมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.0 จากปีก่อนหน้า และ เวียดนาม ในปี 2565 การส่งออกสินค้าขยายตัวร้อยละ 11 ทำให้ส่วนแบ่งตลาดส่งออกโลกอยู่ที่ร้อยละ 1.5 (ไม่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า) และได้รับเม็ดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของภูมิภาค ซึ่งมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.3 จากปีก่อนหน้า

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยได้มียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมียุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เป็น 1 ใน 6 ยุทธศาสตร์ในการยกระดับศักยภาพของประเทศ ซึ่งครอบคลุมยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 5 ประเด็น ดังนี้ (1) การเกษตรสร้างมูลค่า (2) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (3) สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว (4) โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก และ (5) พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่

ปัจจุบันหลายหน่วยงานภาครัฐมีแผนการดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อยกระดับความสามารถและการพัฒนาในแง่มุมต่าง ๆ โดยเฉพาะกระทรวงพาณิชย์ที่มีแผนการดำเนินการและโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน อาทิ พัฒนาศักยภาพทางการค้าของเกษตรกรและผู้ประกอบการ พัฒนาระบบนิเวศทางการค้า และสร้างขีดความสามารถการแข่งขันระหว่างประเทศ รวมถึงได้ดำเนินการเจรจากับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ โดยใช้นโยบายหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ (Strategic Partnership) ในการดึงดูดการลงทุนใน EEC อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการลงทุนในด้านที่แต่ละประเทศมีความเชี่ยวชาญ และสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย

นอกจากนี้ BCG Economy Model เป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) มุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรชีวภาพ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยความได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโต แข่งขันได้ มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ของสหประชาชาติ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีดังนี้

(1) การพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ – จากผลการจัดอันดับด้านทรัพยากรมนุษย์ บ่งชี้ว่าการลงทุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความพร้อมของบุคลากรที่มีอยู่ในประเทศ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ อีกทั้งปัจจัยย่อยของการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันมิติต่าง ๆ ดังนั้น ไทยจึงควรเร่งลงทุนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงอายุ โดยระยะสั้นควรมีการ Up-skill/Re-skill แรงงานในภาคการผลิตที่มีอยู่ เพื่อตอบสนอง

ความต้องการในภาคการผลิตปัจจุบัน ระยะเวลาครึ่งปีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคเอกชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของภาคเอกชน รวมถึงการพัฒนาไปสู่การผลิตในอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และระยะยาวควรมีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละช่วงอายุ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในด้านนี้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์สามารถส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการด้านการค้า รวมถึงการทำตลาดในต่างประเทศ

(2) การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน – ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และดิจิทัล เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงอื่น ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงเร่งพัฒนาด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมที่ไทยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น

(3) การส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจโดยเฉพาะภาคการผลิต – นอกจากการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานสำหรับภาคการผลิต เช่น การผลิตแรงงานฝีมือของไทย และนำเข้าแรงงานต่างชาติแล้ว ควรมีการส่งเสริมพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ และนำมาประยุกต์ใช้ในภาคการผลิตอย่างเหมาะสม รวมถึงการใช้ซอฟต์แวร์ในการผลิตและการบริหารจัดการ และมีการบังคับใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty) และมาตรการตอบโต้การหลบเลี่ยงมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน (Anti-circumvention) อย่างเหมาะสม อีกทั้งควรเร่งพัฒนา/ปรับปรุงระบบนิเวศในการดำเนินธุรกิจ อาทิ การปรับปรุงกฎระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการทำธุรกิจ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน พิจารณาทางด้านศุลกากร และการอนุมัติใบรับรองมาตรฐานสินค้า

(4) การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ – เร่งส่งเสริมการขยายตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ รักษาตลาดเดิม และส่งเสริมการกระจายตลาดส่งออก รวมถึงการดำเนินยุทธศาสตร์การเปิดตลาดการค้าที่เกี่ยวข้อง ทั้งการเจรจาจัดทำ/ปรับปรุงความตกลงการค้าเสรีเพื่อสร้างแต้มต่อทางการค้า การเดินทางขยายตลาดส่งออก และการอำนวยความสะดวกทางการค้าภายใต้การกำกับของกระทรวงพาณิชย์

(5) การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ – โดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ รวมถึงควรหยิบยกประเด็นจุดเด่นอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษี เพื่อดึงดูดการย้ายฐานการผลิตเนื่องจากประเด็นความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ เช่น การอำนวยความสะดวกในการออกวีซ่าประเภทผู้พำนักระยะยาว (Long-Term Resident Visa : LTR Visa) สำหรับผู้เชี่ยวชาญและช่างเทคนิคชาวต่างชาติ และผู้ติดตาม จุดเด่นทางด้านภูมิศาสตร์ที่ไกลจากพื้นที่พิพาท นอกจากนี้ ไทยควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมนักลงทุนต่างชาติที่มีอยู่เดิมให้ขยายฐานการลงทุนในประเทศไทยด้วย

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
กระทรวงพาณิชย์
ตุลาคม 2566

ที่มา :

<https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>

<https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/2023/>

<https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-talent-ranking/>

<https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness-ranking/>

https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/imd-digital-competitiveness-2022/

https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtsr_2023_e.pdf

https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf